

APRENTATGE DEL CATALÀ I PRÀCTICA EDUCATIVA EN UN PROGRAMA DE CANVI DE LA LLINGUA LLAR-ESCOLA A L'EDUCACIÓ INFANTIL

Judith Oller, Josep Maria Serra i Dolors Vila

El progressiu augment de les aules multiculturals i plurilingües al nostre país planteja nous reptes pel sistema educatiu de Catalunya que, en poc temps, ha hagut d'adaptar-se a la diversitat social existent. En aquest sentit, una de les preocupacions principals és com fer possible que tot l'alumnat estranger - independentment de la seva llengua familiar - pugui tenir un bon domini de la llengua de l'escola.

Històricament, els programes d'immersió lingüística han estat un bon instrument per garantir l'aprenentatge de la llengua de l'escola en situacions en que aquesta no està present en el medi social ni familiar de l'alumnat. L'èxit d'aquests programes a Catalunya amb l'alumnat castellanoparlant és evident (Arnau i al., 1992, 1994; Boixaderas i al., 1991; Vila, 1995; Serra, 1997), de manera que les administracions solen utilitzar aquest argument per a justificar les polítiques educatives i lingüístiques que es segueixen amb l'alumnat estranger. Així, es creu que els programes d'immersió lingüística també poden ser útils amb l'alumnat nouvingut. No obstant, sovint s'oblida que les condicions que estaven darrere de l'èxit d'aquests programes (voluntariat, professorat bilingüe, desconeixement inicial de la llengua de l'escola) ja no responen a les característiques de l'alumnat que tenim actualment en els centres.

Defet, cada vegada hi ha més aules on s'arriben a comptabilitzar 6, 7 o 8 llengües pròpies de l'alumnat diferents a les llengües nacionals, el que significa que per a bona part dels escolars estrangers l'aprenentatge del català suposa afegir una tercera o quarta llengua al seu repertori (Vila, 2006; Vilai Siqués, 2006). A més, no és estrany trobar dins una mateixa aula una enorme diversitat d'alumnat en relació al domini que tenen de la llengua de l'escola. En situacions com aquesta el professorat té greus dificultats per organitzar a terme la seva pràctica educativa i, encara més, si pesem que existeixen aules on la diversitat de llengües presents és tant gran que és fins i tot impossible l'existència de professorat bilingüe.

Per tot això, pensem que cal trobar respostes adequades a les necessitats lingüístiques i educatives de l'alumnat estranger que parteixin d'una reflexió acurada sobre la relació entre l'immigració i pràctica educativa en situacions de canvi de la llengua de la llar a l'escola com les descrites anteriorment.

La recerca que presentem es situa a l'educació infantil i pretén ser una primera aproximació a la pregunta: com ha de ser la pràctica educativa en les aules multilingües per tal d'aconseguir que tot l'alumnat progressi en el coneixement de la llengua de l'escola? Per fer-ho, presentem les dades d'un estudi etnogràfic longitudinal que s'està portant a terme al parvulari d'un CEIP de la província de Girona on més del 80% del l'alumnat és estranger. En concret, presentem les observacions recollides durant el curs 2005-2006 referents a l'aprenentatge de la llengua i la gestió de la comunicació en una aula de pàrvuls-3, on les llengües en presència diferents del català són 6 i els països de procedència de l'alumnat són tres (el Marroc, el Senegal i Gàmbia).

Les dades recollides aporten elements per a posar en qüestió dues de les idees que gaudeixen d'un ampli consens entre el professorat sobre el tractament lingüístic i educatiu de la infància estrangera. D'una banda, la idea que l'alumnat estranger que s'incorpora de manera primerenca al sistema educatiu de Catalunya (al parvulari) aprèn sense gaire esforç la llengua de l'escola; i de l'altra, que aquest alumnat estranger en poc temps i sense la necessitat d'ajudes lingüístiques per part del professorat, pot seguir sense problemes les activitats de l'aula igual que l'alumnat nacional.

Veurem que l'adquisició de la llengua de l'escola p er part de l'alumnat estranger en situacions de canvi de la llengua de la llar a l'escola és un procés llarg i costós fins i tot per les criatures que s'incorporen al sistema educatiu de Catalunya a ls tres anys, i que aquest alumnat requereix d'una pràctica educativa específica que p osi en primer lloc la negociació dels significats i implicats en les activitats del que es faies diàl'aula.